

соціально – психологічних обставин. Механізм складання та прийняття постанови використовується в різних галузях кримінального, кримінально - процесуального права. Визначення факторів та чинників сприяє подальшим шляхам ухвалення законних та обґрунтованих рішень в судочинстві. Виділення та опис системи чинників дозволяють розглядати конкретні факти як очевидність, та за їх допомогою встановити внутрішній зв'язок і взаємозалежність, проаналізувати характер, тип такого зв'язку. При цьому характеристика чинників повинна доповнюватися не тільки кількісними факторами, але і якісними, які дають можливість виявити міру дії окремих чинників, які впливають на систему в цілому.

Використання системного підходу, що включає не тільки якісні, але і кількісні характеристики, дає можливість виявити позитивний і негативний вплив різних чинників на прийняття рішення у кримінальному судочинстві.

Розпорядження, що містяться в імперативних нормах повинні зобов'язувати сторони у кримінальному процесі при наявності певних обставин, діяти шляхом закону. До цих норм ми можемо віднести норми, що забороняють притягувати особу як обвинуваченого не інакше як на підставах і в порядку, встановлених законом, визнати особу винною в скоєнні злочину і карати його не інакше як за вироком суду.

Висновок полягає в тому, що системний підхід дослідження рішень в кримінальному судочинстві може бути використаний під час розгляду: механізму прийняття рішення на підставі системи взаємодіючих чинників; сукупності всіх прийнятих у разі провадження по кримінальній справі рішень для визначення їх позитивного і негативного впливу на остаточне рішення у справі тільки суддею; процесуального значення рішень як одного з компонентів системи кримінальної юстиції.

Системне дослідження механізму процесуальних рішень припускає кількісний і якісний опис окремих чинників, до яких належать: порядок створення державних органів, наділ повноваженням осіб, які приймають рішення, підстави і порядок їх відповідальності; умови, в яких діє дана система судочинства; правові цілі, принципи, методи правового регулювання. Системне визначення процесуальної форми надасть можливість встановити її загальні положення виходячи з європейського та світового досвіду.

Література

1. Викторский С.И. *Российский уголовный процесс*//С.И. Викторский / М. 1997. -310с.
2. Дубинский А.Я. *Исполнение процессуальных решений следователя: правовое и организационные проблемы* //А.Я. Дубинский / К. КВШ МВД СССР 1979. – 197с.
3. Лупинская П.А. *Уголовно – процессуальное право*//П.А. Лупинская/ М. 2001. – 600 с.
4. Манаев Ю.В. *Процессуальные решения следователя* //Ю.В. Манаев/ Волгоград. ВСШ МВД СССР. 1979. - 197 с.
5. Михайловская И.Б. *Относимость доказательств в советском уголовном процессе* // И.Б. Михайловская/ М. Госюриздат. 1958. - 98с.
6. Марфицин П.Г. *Усмотрение следователя (уголовно-процессуальный аспект)*// П.Г. Марфицин/ Омск. 2002. - 167с.
7. Кокарев Л.Д., Горский Г.Ф., Элькин П.С. *Проблемы доказательств в советском уголовном процессе* /Л.Д.Кокарев, Г.Ф. Горский, П.С. Элькин / Воронеж. ВГУ. 1979. – 280с.
8. Солодов Д.О. *Процессуальные и тактические решения следователя* // Д.О. Солодов/ Воронеж. ВГУ. 2004. -156с.

УДК 342.97.328

Т.М.Слінько

канд. юрид. наук,

доцент кафедри конституційного права України Національного університету "Юридичної академії імені Ярослава Мудрого"

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ ЗМІ ЩОДО ВИСВІТЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Стаття присвячена проблемним питанням правового регулювання статусу ЗМІ щодо висвітлення діяльності органів публічної влади в контексті європейської інтеграції. Проаналізовано діюче інформаційне законодавство та практика його застосування, міжнародно-правові документи. Надаються пропозиції щодо адаптації законодавства України в інформаційній сфері до законодавства ЄС.

Ключові слова: *правове регулювання, ЗМІ, інтеграція, демократія, свобода слова, публічна інформація.*

Статья посвящена проблемным вопросам правового регулирования статуса СМИ по освещению деятельности органов публичной власти в контексте европейской интеграции. Проанализированы действующее информационное законодательство и практика его применения, международно-правовые документы. Предоставляются предложения по адаптации законодательства Украины в информационной сфере к законодательству ЕС.
Ключевые слова: правовое регулирование, СМИ, интеграция, демократия, свобода слова, публичная информация.

Article is devoted to current problems of legal regulation of the status of media coverage of public authorities in the context of European integration. Analysis of current information legislation and practice, international legal instruments. Proposals for Adaptation of Ukraine in the field of information with EU law.

Keywords: regulation, media integration, democracy, freedom of speech and public information.

Мета даної статті – провести аналіз проблемних питань щодо забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів публічної влади шляхом висвітлення їх діяльності ЗМІ в контексті європейської інтеграції.

Завдання, які включають постановку дискусійних питань полягають в тому, що зміни, які мали місце у чинному законодавстві України в інформаційній сфері, розв'язали декілька проблем щодо доступу до публічної інформації, однак, орієнтація Української держави на створення інформаційного суспільства та інтеграцію до ЄС вимагає від законодавця приведення зазначених нормативно - правових актів у відповідності з міжнародно-правовими стандартами.

Деякі питання щодо правового регулювання інформаційної відкритості влади, доступу до публічної інформації досліджували у своїх наукових працях І.В. Арістова, Ю.Г. Барабаш, О. Винников, В. Гавловський, М.С. Демкова, Р. Калужний, А.І. Марушак, О.В. Нестеренко, В.В.Речицький, В.О. Серьогін, С. Шевчук, М. Швец, В. Цимбалюк та ін.

Сучасна Україна йде шляхом побудови засад незалежної, правової, демократичної держави, заснованої на системі нового типу економічного розвитку, політичного плюралізму, найвищою соціальною цінністю для якої є людина, її права і свободи. Орієнтація Української держави на створення інформаційного суспільства та інтеграцію до Європейського Союзу вимагає дотримання нових вимог ЄС щодо сфери інформаційної політики та інформаційної безпеки. У стратегії інтеграції України до ЄС визначаються основні пріоритети діяльності та компетенції органів виконавчої влади щодо створення передумов, необхідних для набуття Україною повноправного членства в ЄС та забезпечення внутрішнього процесу інтеграції. З метою прискорення імплементації УПС та реалізації стратегії інтеграції України до ЄС була схвалена Програма інтеграції України до ЄС, згідно з якою Кабінет Міністрів України, починаючи з 2001р. затверджує план дій щодо реалізації пріоритетних положень Програми, складовою частиною якої має бути план роботи з адаптації законодавства України до законодавства ЄС. У зв'язку з цим, важливе не тільки теоретичне, а й практичне значення набуває висунення пропозицій щодо стратегії адаптації законодавства України до законодавства ЄС, розробка рекомендацій до проектів законів, інших нормативно-правових актів щодо реалізації положень УПС.

Ставлення до свободи слова та інформації є пробним каменем будь-якої державної політики, якщо йдеться про випробування на реальний демократизм, на реальну підпорядкованість держави громадянському суспільству[1]. Прозорість влади є необхідною умовою забезпечення передбачених Конституцією України прав громадян на інформацію та участь в управлінні державними справами. У демократичному суспільстві повинні існувати відповідні механізми контролю за діяльністю влади, ефективність яких визначається, перш за все, рівнем відкритості і прозорості діяльності органів державної влади. Основною складовою демократичного суспільства є поінформована громадськість, а на засоби масової інформації (далі – ЗМІ) покладатиметься найбільш відповідальна місія – забезпечити поширення точної, збалансованої та базованої на фактах інформації, яка потрібна громадянам для ухвалення рішень з питань, що стосуються їхнього життя в демократичному суспільстві. Звідси випливає, що інформація виступає "киснем" демократії, а ЗМІ стають посередником у забезпеченні діалогу між владою і громадянами, а "... без вільної преси демократія неможлива".

Питання прозорості і відкритості влади, її підконтрольності громадськості є надзвичайно актуальними для української держави, та є невід'ємною складовою належного врядування. Відкритість влади – це шанс для України встигнути до інформаційного відкритого суспільства, як до найбільш продуктивного, екологічного, яке забезпечує нову якість життя та нову мотивацію праці. Одним із головних пріоритетів України є прагнення побудувати орієнтоване на інтереси людей, відкрите для всіх і спрямоване на розвиток інформаційне суспільство, в якому кожен міг би створювати і накопичувати інформацію й знання, мати до них вільний доступ, користуватися й обмінюватися ними, щоб надати можливість кожній людині повною мірою реалізувати свій потенціал, сприяючи суспільному і особистому розвитку та підвищуючи якість життя. Це визначено Законом України "Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки"[2].

Відома фраза одного з батьків-засновників США Томаса Джефферсона "Якби мені довелося вирішувати, чи ми повинні мати Уряд без газет, чи газети без Уряду, то я, не замислюючись, обрав би останнє" добре ілюструє важливість інформативної функції мас-медіа. Проблема інформаційної відкритості влади не є

"українською". В найбільш розвинених в громадянському розумінні країнах відкритість влади – це предмет постійної турботи і влади і суспільства. Що ж стосується свободи преси в сучасній Україні, то досить стисло і змістовно викладено правозахисною організацією Freedom House, яка відзначає, що стан свободи преси в Україні за минулий рік занепав і тепер оцінений як "частково вільний". Про це йдеться в оприлюдненому звіті організації. Занепад свободи преси протягом минулого року спостерігався й загалом у світі, як заявили дослідники Freedom House.

Право на інформацію в Україні регламентується інформаційним законодавством та гарантується Основним Законом України (ст.ст.32,34). Чинне законодавство України до гарантій зазначеного права відносить обов'язок органів державної влади, органів місцевого самоврядування інформувати про свою діяльність, прийняті рішення, створення в державних органах спеціальних інформаційних служб або систем, які б забезпечували у встановленому порядку доступ до інформації, застосування юридичної відповідальності за порушення законодавства про інформацію, здійснення державного контролю за його додержанням та ін. Порядок всебічного і об'єктивного висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначається Законом України "Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації". Відповідно до цього закону ЗМІ мають право висвітлювати всі аспекти діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування. На ці органи покладається обов'язок надавати ЗМІ повну інформацію про свою діяльність через відповідні інформаційні служби органів державної влади та місцевого самоврядування, забезпечувати журналістам вільний доступ до неї. Інформація про діяльність органів державної влади та органів місцевого самоврядування може отримуватись ЗМІ від цих органів як безпосередньо, так і через їх інформаційні служби чи бути зібрана працівниками ЗМІ. Згідно з законодавством забороняються будь-які обмеження прав громадян на участь у місцевому самоврядуванні, а значить і на реалізацію права на інформацію. Як свідчить практика, рівень розкриття органами влади інформації про свою діяльність є недостатнім. Відповідно до даних опитування представників громадських організацій і медіа, проведеного Українським незалежним центром політичних досліджень у березні 2008 року, найбільшим порушником права на доступ до інформації виявилися саме органи місцевого самоврядування. Так, респонденти зазначили, що в 58% випадків органи місцевого самоврядування порушували їх право на інформацію. Необхідно зазначити, що найменше інформації органи публічної влади подають стосовно здійснення наступних функцій: реалізації державної політики шляхом виконання цільових програм, установлення "правил гри" в сфері компетенції органу шляхом розробки регуляторних актів, надання адміністративних послуг громадянам та юридичним особам (видачі ліцензій, дозволів та ін.).

До міжнародно-правових актів, які стосуються питань реалізації прав громадян на інформацію, та діяльності ЗМІ у висвітленні діяльності органів державної влади необхідно виділити наступні: Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи про доступ до інформації якою володіють державні органи влади 1981 року; Рекомендація Ради Європи №11(81) 19 1981 р. "Про право доступу до інформації, яка перебуває в розпорядженні органів державної влади"; Регламент (1049/2001) загального доступу до документів Європейського Парламенту, Ради Європи та інші міжнародно-правові джерела. Розглянемо окремі положення зазначених документів, що прямо чи опосередковано стосуються реалізації права громадян на інформацію і зокрема права на доступ до інформації, та ролі ЗМІ у висвітленні діяльності органів державної влади.

Основне право на свободу вираження поглядів згідно зі ст. 10 Європейської конвенції з прав людини включає право одержувати і передавати інформацію без втручання органів державної влади. Необхідно зазначити, що право доступу до інформації, закріплене у ст. 10 Конвенції, неодноразово були предметом розгляду Європейським судом з прав людини. "Суд встановив відмінності між, з одного боку, доступом до інформації загалом та ЗМІ і, з другого боку, окремих громадян, включаючи право на доступ до документів тих громадян, які мають особливу зацікавленість в одержанні інформації". Європейський суд з прав людини у низці рішень у справах щодо свободи вираження поглядів сформулював засадничу роль преси: "Преса відіграє суттєву роль у демократичному суспільстві, ... її обов'язком є передавати у спосіб, сумісний з обов'язками і відповідальністю, інформацію та ідеї з усіх питань загального інтересу". На пресу не лише покладено обов'язок поширювати таку інформацію та ідеї. Суспільство також має право здобувати їх. Якби було інакше, преса була б неспроможна відігравати свою важливу роль "вартового суспільства". Слід зазначити, що за 2009-2010 роки Європейський суд з прав людини виніс три рішення проти України, в яких було визнано порушення ст. 10 Європейської конвенції про захист прав людини (свобода вираження поглядів). Усі вони стосуються достатньо давніх подій. У рішенні в справі Марченко проти України (заява №4063/04) від 19 лютого 2009 року визнано порушення свободи слова через непропорційне покарання за наклеп[3]. У іншому рішенні газета Україна – Центр проти України від 15 липня 2010 року Європейський суд установив, що мало місце порушення статті 10 Конвенції [4]. І по третій справі Мирський проти України від 20 травня 2010 року Європейський суд також визнав порушення свободи слова і вказав, що оціночні судження не можуть бути доказаними, а місцевий суд не визначив у якому контексті було здійснене це висловлювання й яке значення воно мало для політичних дебатів. Суд також не розглядав питання наскільки це висловлювання було образливим, а зупинився лише на тому, що воно було неправдивим[5;6;7]. Безперечно, усі ці рішення є актуальними. Перше важливо тим, що час від часу народні депутати пропонують повернути наклеп, як злочин, до Кримінального кодексу, що був вилучений звідти у 2001 році. Не менш актуальним, є також і друге рішення, тому що суди й зараз не враховують подібних обставин. Третє ж рішення

теж стосується питання оціночних суджень та образи у висловлюваннях, що мають значення політичних для дебатів у суспільстві [8].

Разом з тим, існують міжнародно-правові акти щодо реалізації права на інформацію і зокрема, доступу до інформації й на регіональному рівні. Так, План дій "Україна — Європейський Союз"[9] серед конкретних засобів забезпечення права на доступ до інформації різноманітних суб'єктів передбачає й необхідність прийняття нового закону про акціонерні товариства з більш чітким визначенням відповідальності керівників, менеджерів, зборів акціонерів, посилення вимог стосовно розкриття інформації, створення єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — приватних підприємців та забезпечення публікації інформації стосовно організації та фінансового стану компаній.

Згідно з розділом "Інформаційне суспільство" План дій "Україна - Європейський Союз" передбачається впровадження національної стратегії розвитку в Україні електронних комунікацій, прийняття Державної програми "Електронна Україна" з метою розвитку інформаційного суспільства, сприяння широкому використанню нових технологій суб'єктами господарювання та державними органами, особливо в секторах охорони здоров'я та освіти (електронна комерція, електронний уряд, електронна охорона здоров'я, електронне навчання) через створення сучасних інфраструктур, розвиток місцевого наповнення та впровадження пілотних проєктів, наприклад, взаємного визнання електронних підписів, підвищення рівня використання Інтернету та Інтернет - послуг громадянами через програми комп'ютерного навчання для широкого загалу тощо.

Вітчизняне законодавство нещодавно поповнилося Законом України "Про доступ до публічної інформації", який визначає порядок здійснення та забезпечення права кожного на доступ до інформації, що знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, та інформації, що становить суспільний інтерес. Одночасно був прийнятий Закон України "Про захист персональних даних", який набув чинності з 1 січня 2011 року, та був підданий критиці правозахисниками, медійниками та бізнесом. Закон визначає, що його дія не поширюється на діяльність журналіста по створенню та обробці баз персональних даних. Проте він повністю поширюється на ЗМІ, а також щодо правил поширення персональних даних про особу, які не знаходяться в жодних базах даних або знаходяться в базах даних, наприклад, державних. У багатьох положеннях закон порушує вимоги міжнародних стандартів, наприклад Конвенції Ради Європи № 108 "Про захист фізичних осіб при обробці персональних даних і про вільне переміщення таких даних" та низки Рекомендацій Комітету міністрів Ради Європи, стандарти Європейського Союзу. У зв'язку з цим, необхідно внести зміни в зазначені закони, з метою їх узгодження і досягнення відповідності до міжнародних стандартів.

З прийняттям довгоочікуваних Законів ситуація дещо покращилась, але реалізація громадянами законодавства в інформаційній сфері свідчить про те, що сьогодні все ще існує багато труднощів і насамперед, щодо доступу громадян до публічної інформації (якою володіють органи державної влади та органи місцевого самоврядування). Органи державної влади та органи місцевого самоврядування не повністю виконують вимогу оприлюднювати інформацію про свою діяльність (в тому числі через мережу Інтернет). Не всі внутрішні акти публікуються в офіційних виданнях і, таким чином, державні органи стають подібними до власників інформації, які на власний розсуд приймають рішення про надання або відмову у наданні інформації. Україна на сьогодні докладє певних зусиль щодо удосконалення власного законодавства у сфері інформаційних відносин, але суттєвої модернізації і втілення європейських стандартів потребують більшість нормативно - правових актів в сфері інформаційного законодавства. В умовах новітніх інформаційних технологій головне завдання ЗМІ полягає в умінні організувати діалог інститутів громадянського суспільства з органами державної влади, та в активній співпраці з ними.

Література:

1. Захаров С. "Свобода слова та інформації в проєкті Конституції України в редакції від 11 березня 1996 р." [Електронний ресурс] /С.Захаров, В.Речицький. -Режим доступу: <http://khpgo.org/index.php?id=1084718498> -загл. с екрану.
2. Лисицький В.І., Тацій В.Я. Права людини і громадянина як підґрунтя вдосконалення законодавства України. Проблеми законності [Текст] науковий зб. від. ред. В.Я. Тацій. Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. /В.Я.Тацій: [б,в] – Х. 2009. – Вип. 100. – 416с. (-С.10-11.)
3. Анотація рішення – електронний режим доступу: <http://hr-lawyers.org/index.php?id=1264520917>.
4. Рішення – електронний режим доступу: <http://cmiskp.eshr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documentId=871281&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>.
5. Рішення – електронний режим доступу: <http://hr-lawyers.org/index.php?id=1286268624&w=%C3%E0%E7%E5%F2%E0%20%D3%EA%F0%E0%E8%ED%E0-%D6%E5%ED%F2%F0>.
6. Рішення Європейського суду у справі газети "Україна-центр" проти України передано до виконавчої служби. Телекритика. <http://www.telekritika.ua/nosy/2010-12-02/5805>.
7. Рішення – електронний режим доступу: <http://hr-lawyers.org/index.php?id=1286272124>. Повний текст

рішення – електронний режим

доступу: <http://cmiskp.eshr.coe.int/tkp197/view.asp?action=html&documented=868126&portal=hbkm&source=externalbydocnumber&table=F69A27FD8FB86142BF01C1166DEA398649>.

8. *Права людини в Україні - 2009 – 2010. Доповідь правозахисних організацій. / За ред. Є. Захарова / Українська Гельсінська спілка з прав людини. – Харків: Права людини, 2011. – 480 с. – Стр.161.*
9. *План дій " Україна-Європейський союз" , Європейська політика сусідства, схвалений Кабінетом Міністрів України 12.02.2005 р., схвалений Радою з питань співробітництва між Україною і Європейським Союзом. 21.02.2005.*

УДК 343.126

В.В.Плукар

здобувач кафедри

*оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки
Львівського державного університету внутрішніх справ*

ОРГАНІЗАЦІЯ РОБОТИ СЛІДЧОГО Й ОПЕРАТИВНОГО ПРАЦІВНИКА НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ РОЗСЛІДУВАННЯ РОЗБОЇВ, ВЧИНЮВАНИХ ОРГАНІЗОВАНИМИ ГРУПАМИ

Проаналізовано організацію роботи слідчого й оперативного працівника на початковому етапі розслідування розбоїв вчинюваних організованими групами. Розкрито особливості початкового етапу розслідування розбоїв, вчинених організованими групами. Охарактеризовано слідчі ситуації, які виникають на даному етапі.

Ключові слова: *організовані групи; етапи розслідування; спеціальні підрозділи по боротьбі з організованою злочинністю; розбої, слідчі.*

Проанализирована организация работы следственного и оперативного работника на начальном этапе расследования разбоев вчинюванных организованными группами. Раскрыты особенности начального этапа расследования разбоев, совершенных организованными группами. Охарактеризованы следственные ситуации, которые возникают на данном этапе.

Ключевые слова: *организованы группы; этапы расследования; специальные подразделения по борьбе с организованной преступностью; разбои, следователи.*

Organization of work of investigation and operative worker on the initial stage of investigation of robberies of vchinyuvanikh the organized groups is analysed. The features of the initial stage of investigation of robberies, accomplished the organized groups are exposed. Consequence situations which arise up on this stage are described.

Keywords: *groups are organized; stages of investigation; special subsections on a fight against the organized crime; robberies, investigators.*

Постановка проблеми. Серед негативних явищ захисту конституційних прав і свобод громадян України учені дедалі частіше зауважують на проблемах із забезпечення особистої недоторканості та створення належних, а головне безпечних умов життєдіяльності людей. Особливе занепокоєння викликає те, що в Україні впродовж доволі тривалого часу спостерігається стійка тенденція до існування вельми високого рівня корисливо-насиленницької злочинності. Серед злочинів означеної спрямованості на стабільно високому рівні перебувають розбої, які вчинюються організованими групами. Про це, зокрема, свідчать статистичні дані МВС України, згідно з якими у 2006 р. виявлено 232 розбої, вчинені організованими групами, у 2007 р. – 185, тобто на 20,3 % менше, ніж у 2006 р., у 2008 р. – 129 розбоїв, тобто на 20% менше, ніж у 2007 р., у 2009 р. виявлено 135 злочинів означеного виду, що на 4,7% більше, ніж у 2008 р., у 2010 р. – 108 розбоїв, тобто на 20% менше, ніж у 2009 р.[1]. Тенденція до зменшення кількості виявлених розбоїв, вчинених організованими групами за останні п'ять років, ще не говорить про зниження рівня групової злочинності, адже, по-перше, цей вид злочину вчиняється в основному групою осіб. По-друге, щороку близько 8–10% розбоїв залишаються нерозкритими. У зв'язку з цим не можна точно визначити реальний рівень розбоїв, які були вчинені організованими групами, оскільки для цього потрібне стовідсоткове розкриття цих протиправних кримінально караних діянь. По-третє, наведені статистичні дані також можуть підтверджувати незадовільний стан роботи СПБОЗ стосовно пошуку первинної оперативно-розшукової інформації з метою виявлення організованих груп, які вчиняють розбої, з об'єктивних та суб'єктивних причин[2, с. 4].